

Kunhegyesi arcképcsarnok

Dr. Kis Margit középiskolai tanár, író (1903-1989)

1903. július 28-án Kunhegyesen született. „... Nekem két apát adott végzetem, egy név és egy vér szerint valót. Szabályszerű keresztlevellem Kiss Imrét nevezi meg apámnak.” – írja önéletrajzi írásában. Anyja Gajdán Eszter volt, aki rövid házasságban élt név szerinti apjával, s gyermekük nem született. „Ember tervez, Isten végez – mondja a példabeszéd. Édesanyám hiába tervezi, hogy többé nem megy férjhez. Ám de mégis! Egy szép napon szemet szúrt a tiszta, takaros

menyecske a volt huszárkáplárnak, T. Nagy Zsigmondnak, az én vérszerinti apámnak, aki éppen ebben az időtájtban vesztette el fiatal feleségét.” Mivel édesanyja a saját házában lakott, így költözött hozzá élettársa. Három leányuk született: Eszter, Margit, Julianna.

Kis Margitnak vidám gyermekkort ajándékozott a sors. A református iskolába járt, szigorú tanítók kezei között tanult, eleinte jó, jeles, majd kitűnő tanuló lett. Molnár Pál tanító úr biztatja a továbbtanulásra. „Ezzel a képességeddel – mondta – lehetsz majd orvos vagy tanár.” Elmagyarázta, hogyan juthat odáig. Lelke mélyén vágyak ébredtek az elérhetetlen után. Nehéz volt meggyőzni a családot, de édesanyja mégis a továbbtaníttatása mellett döntött.

Az első világháború beleszólt a felsőbb iskoláztatásba. A polgári iskolát 1910-ben végezte el, mint magántanuló, jelessel. Sikeres különbözeti vizsgát tett és a debreceni Dóczy Gimnázium tanulója lett. A mindig jeles tanuló azt vallotta: fő a tudás és nem a jegy. Sohasem engedte magát legyőzteni. A sikertelenségek inkább megedzették, mintsem letörték, ős kunfajta volt, dacos és önérzetes, jól meg is szenvedett érte. Élete későbbi folyamán is sok vihart állt ki miatta. „Mennyivel könnyebb, simább lett volna napjaim folyása, ha nem hozom magammal ez átkos örökséget. De így vagyunk mások, egyéniek, s nem egy kaptafára teremtettek.”

A debreceni egyetemen, ahol magyar-német szakos bölcsészhallgató volt, az 1923-24-es tanévben ismerte meg földijét, dr. Zsigmond Ferenc irodalomtörténészt, aki ott előbb magántanár, majd rendkívüli tanár volt és hallgathatta magas színvonalú előadásait.

1927-ben már munkába állt, a debreceni Dóczyban tanított, miután elvégzett nyolc félévet az egyetemen. Ezután a nyíregyházi Kálvineumba került, amelyet hadiárvrák számára alapítottak. Külföldi nyári egyetemeken képezte magát (Graz, Bécs, Lipcse, München, Jéna). Tanári oklevelét 1930. június 23-án szerezte meg.

Zsigmond Ferenc külföldi utazásokra, tapasztalatszerzésekre buzdította, melynek hatására járt Itáliában, Spanyolországban, Németországban, Afrikában stb. Utazásairól készített kidolgozott útinaplóját a Bessenyei Körben olvasta fel. Zsigmond Ferenc ismertette össze barátjával, Vajthó László

irodalomtörténésszel is.

Kis Margit tanárnő komolyan vett minden feladatot. Mindenkor felelősséget érzett a reá bízott gyermekekért. Állandóan kísérletezett, hogyan könnyíthetne meg a gyengébb tanulók munkáját. Főleg arra törekedett, miképpen tudja megkedveltetni velük a nyelveket, a matematikát, a történelmet.

1942-ben Debrecenben jelent meg először Kis Margit tanulmánya, disszertációja Czóbel Minka és a Nyírség címmel. 1942. június 4-én avatták doktorné, mely ünnepségen édesanyja is részt vett, s pár nappal később, június 10-én állítólag ez a nagy öröm okozta annak halálát.

A Czóbel Minkáról szóló irodalmi tanulmánykötete születéséről a következőket írta: „Zsigmond Ferenc, kiváló irodalomtörténész egyik hozzám írt levelében szintén elismerőleg nyilatkozik a költőnőről: „Czóbel Minka költészete jellemző adalék a századvég és századforduló szellemtörténetéhez. Czóbel Minka nem hiányozhatik a századvég írói közül. A

nyírségi irodalomtörténészekre két sürgős kötelesség hárul: Krúdy Gyuláról és Czóbel Minkáról feljegyezni a még megmenthető életrajzi adatokat, és jellemezni munkásságukat; ha női íróról van szó, természetesen Czóbel Minka a megfelelő téma.”

Zsigmond Ferenc irodalomtörténész Kis Margit-hoz küldött levelében a következőket írta az elkészült monográfiáról: „Igen alapos, elmélyedő munka, hosszas, komoly tanulmányozás eredménye és bizonyítéka.”

A legnagyobb elismerést azonban a magától, Czóbel Minkától érkezett köszönő levelek jelentették számára.

1944. október 20-án a front elől szeretett volna Kunhegyesre hazajutni, de nem tudott, így Budapestre került a budai 505-ös hadikórházba, ahol 1945 március közepéig teljesített front mögötti szolgálatot, napi 12-16 órában ápolta a sebesülteket. Nyíregyházára való

viasszatérése után egy ideig nem kapott állást, majd az ipari gimnáziumban és általános iskolában is tanított.

Dr. Zsigmond Ferenc akadémikus irodalomtörténésszel való barátsága annak 1949 nyarán bekövetkezett haláláig tartott.

1980-ban monográfiája Czóbel Minkáról a Szabolcs-Szatmár Megyei Idegenforgalmi Hivatal kiadásában, melyet Vajthó László lektorált.

Kis Margit Zsigmond Ferencel való levelezését, 179 db levelet, melyek irodalmi értékűek, Kunhegyes Város Tanácsára hagyta. Ennek alapján írta meg Zsigmond Ferencre emlékezem című művét, melyet 1985-ben a Kunhegyesi Nagyközségi Tanács támogatásával adtak ki.

Magányosan élt, tanítványai azonban sűrűn látogatták. Utolsó éveiben, napjaiban is egyik kedves tanítványa volt mellette.

Nyíregyházán 1989. január 29-én hunyt el. Temetésén szülőföldjének küldöttsége is részt vett.

Víg Márta
helytörténész

